

12. SØNDAG ETTER PINSE
**ALLE-MANN-ALLE GUDSTJENESTE
MED DÅP OG NATTVERD**

Fjellhamar kirke søndag 23. august 2009

Lukas 18,9-14

PREKEN

Fariseeren og tolleren

9 En annen lignelse fortalte han til noen som stolte på at alt stod rett til med dem, og så ned på andre: 10 To menn gikk opp til templet for å be. Den ene var fariseer og den andre toller. 11 Fariseeren stilte seg opp og bad slik: «Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som andre mennesker, som snyter, gjør urett og bryter ekteskapet, eller som den tolleren der. 12 Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener.» 13 Tolleren stod langt nede og ville ikke engang løfte blikket mot himmelen, men slo seg for brystet og sa: «Gud, vær meg synder nådig!» 14 Jeg sier dere: Tolleren gikk hjem rettferdig for Gud, den andre ikke. For den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.

FARISEEREN OG TOLLEREN

Dette er en av Jesu mange klassikere. En av mange perler som Jesus ga oss. I all sin enkelhet og tydelighet. Det Jesus er opptatt av her og i flere av teksten i dette kapittelet er ”Hvem hører til i Guds rike?”. Rett etter vår tekst kommer teksten vi hørte lest i dåpen om Jesus og barna. Og mot alle odds så er det de små barna som hører til. Akkurat som tolleren, som den blinde og vanskapte.

Disse to mennene som fysisk sett går opp til templet representerer to ytterligheter. Fariseeren var datidens fromhetsideal – med en livsførsel som oftest var uklanderlig og forbilledlig. Tolleren var en landsviker, forbundet med bedrageri og uærlighet. Fariseeren gikk langt frem i templet, ber halvhøyt for seg selv, og konstaterer med rette at han lever bedre enn de fleste, inkl tolleren. Å faste to ganger om dagen og betale tiende av alt han tjener krevde ikke moseloven. Men det var noe de iherdige og strenge fariseerbevegelsen frivillig la på seg for å bidra til å sone folkets synder. Ordet fariseer betyr å ”skille seg ut” – ordet er nok valgt med omhu.

Tollerens liv får vi ikke vite noe om. Normalt sett gikk ikke han til templet for å be. Men vi kan regne med at det er med rette han viser en holdning av skyld og skam med hele seg. Stopper langt nede, ser ikke opp, slår seg for brystet. Det står sikkert i stil til et liv med mye grums.

Dette er ikke fortelling som sier at fromhet og høy moralsk livsførsel er diskvalifisert fra Guds rike. Nei, å snyte, gjøre urett og å bryte ekteskapet skaper mye vondt mellom mennesker. Det er ikke noe å trakte etter. Nei, Gud drømmer at mer godhet og kjærlighet og skal prege livet og da er ikke tollerens liv med mye rot og uærlighet noe forbilde i det hele tatt.

”Jeg er takker deg for at jeg ikke er som andre mennesker”. For et utsagn. Og det viser fariseerens problem. Han dro en tykk strek mellom seg selv og de som ikke levde som han. Han er så selvsikker overfor Gud og ser i forakt ned på andre. At tolleren kommer til templet kan tyde på at det er skjedd

noe i hans liv, Gud har rørt ved han. Han har bare en ting å si i sin bønn til Gud: Gud vær meg synder nådig.

Hele fortellingen legger opp til sympati med tolleren og antipati med fariseeren. Og sånn feller Jesus dommen. Tolleren gikk hjem rettferdig for Gud, men ikke fariseeren. Sjokkerende for jødene. Å erklære en toller rettferdig for Gud, med hans livsstil og uten noen botsøvelser, ut fra noen få mumlende ord om et eller annet, er uhørt. Tolleren trengte Gud og gikk hjem med Guds nåde. Fariseeren trengte ikke Gud og gikk hjem med sin egen selvgodhet og fromme liv.

SAMMENLIGNINGENS MAKT

Noe av det sentrale i det som fører feil avsted for fariseeren er sammenligningens makt. Fariseeren som bor i oss alle, hevder sin selvgodhet i sammenligning med andre. Han levde sannsynligvis et mye bedre liv enn tolleren, men han er opptatt av å sammenligne og gjøre seg lekker. Det er så lett for oss alle. I dag kunne lignelsen vært om den vakre og den ustelte eller om den veltrente og den tjuke. De vakre og veltrente sammenligner seg med de som ikke er det og føler seg som bedre mennesker.

Sammenligningens makt er lett å bruke. Lett å bli fanget av. Da kan vi løfte oss selv opp ved å snakke nedsettende om andre. ”Jeg er glad jeg ikke er som de der, hun der”. I hverdagsmiljøet vårt, jobb eller skole, er det godt innimellom å dvele litt med noen som er håpløse eller udugelige. Enten det er i hvordan de oppfører seg, noe de sa eller gjorde, eller noe med hvordan de utfører jobben eller skolearbeidet. I disse valgtider kan vi lett tenke vårt om de som tilhører en annen politisk fløy. FRP-erne eller sosialistene. De som er fine på det meste inkl kulturlivet, eller de som spiser grandiosa og cola til middag og drar på harrytur til Sverige jevnlig. Vi finner alltid noen å heve oss over enten vi selv misliker harrykultur eller finkultur.

Sammenligningens makt er deilig å bruke. Men den har to ansikter. Den vender seg veldig fort i mot oss. Og begynner å fortelle oss hvor dårlig vi er i forhold til andre. Hvor lite vi har å komme med i forhold til andre. Sammenlignings makt er ikke god å ha med å gjøre. Enten vi bruker den til å løfte oss selv opp eller den tar styringen selv og trykker oss ned.

Tolleren sammenligner seg ikke med noen. Det er bare han det dreier seg om. Og Gud. Han skuler ikke til siden for å finne noen å jekke seg opp med. Og han fikk høre om seg selv at han var god nok.

MIND THE GAP

For de av oss som har tatt undergrunnsbanen i London har vi hørt følgende meldingen flere ganger: ”Mind the gap”. De ber oss som reisende å være oppmerksom på glippen, spriket, avstanden, som av og til er mellom perrongen og selve vognen, så man ikke trår galt. Å tråkke ned der kan jo bli fatalt i verste fall.

Denne lignelsen ber oss om det samme, tenker jeg. ”Mind the gap”. Vær oppmerksom på glippen, spriket, avstanden mellom oss og Gud. Eller rettere sagt mellom livet vi lever og Guds god vilje. Guds vilje er god og perfekt. Hans standarder for livet, hans vilje for livet er jo det gode, det rette, det sanne. Vårt liv er ikke der. Ikke mitt, ikke ditt. Alle har syndet leste Hilde fra Romerbrevet. Det er en glippe, et sprik, en avstand mellom livet jeg lever og livet Gud ber meg om å leve, ønsker jeg skal leve. ”Mind the gap”. Hvordan takler vi den spenningen, hvordan kan vi gå over den? Tre måter. Enten kan vi som fariseeren forledes til å tro at vi holder Guds standard. Vi er perfekte. Eller mer relevant for oss, vi skjuler/fortrenger sannheten om livet og fremstår bedre enn vi er. Vi prøver altså å tette glippa med å gjøre oss bedre enn vi er. Den andre måten er å justere ned standarden Gud gir oss. Justere og tolke Guds vilje ned så det passer til vårt liv. Vi tetter glippa, spriket, med å redusere hva Gud sier til oss om livet.

Denne lignelsen gir oss den siste og eneste farbare veien. Og det er tolleren som viser vei. Han prøver ikke å fjerne glippen, avstanden, ved å gjøre seg lekker og si at han greier å leve etter Guds vilje i alle

ting. Han prøver ikke å fjerne spriket mellom seg og Gud ved å justere Guds vilje til der han er. Nei, han lar glippa tettes av det eneste som funker, Guds nåde. Det eneste som kan tette spriket mellom oss og Gud, er hans kjærlighet og tilgivelse. Med ordene ”vær meg synder nådig”, tettes glippa på et blunk. Hvis vi på egen hånd vil tette glippa med å gjøre oss bedre enn vi er eller justere ned Guds vilje for livet, så sier vi med fariseeren: Jeg er god nok i meg selv. Jeg trenger ikke Gud. Mind the gap er som tolleren, å trenge Gud. Mind the gap er å si at det var et poeng med at Jesus døde for våre synder. Mind the gap er å ta i mot evangeliet.

Vi skal ha nattverd nå etterpå. Kristi legeme og blod gitt for deg. Der tettes glippa med Guds kjærlighet og tilgivelse. Fariseeren sto menneskelig sett nærme Gud og mente seg å stå nærme Gud. Han ble vist bort. Tolleren sto menneskelig sett langt borte fra Gud, men han ble benådet til Guds nærhet. Trenger du Guds kjærlighet og tilgivelse til å tette glippa så er nattverd for deg. Om du føler deg langt borte og det er første gang betyr ingenting. Behovet for tilgivelse betyr alt.